

„Jaksaakohan se valittaa?“

Ollaan hämäläisissä häissä, viulun ja klanee-
tin soittaessa „morsiusmarssia” on pari astunut
vihille, saanut siunauksen ja pidot ovat parhaal-
laan käynnissä. Tyhjiä vateja kannetaan ruokai-
luhuoneesta pois ja yhä uusia ruokalajeja aseteta-
taan pöydälle. Jokapäiväisissä oloissa niin koh-
tuullinen kansa ahtaa juhlissa uskomattomat
määrät ruokia sisäänsä.

Jopa alotellaan tanssiakin ja yhdessä kama-
rissa on „karvaampaa” tarjona. — Muutamat
vanhemmat miehet siellä tällä kertaa vaan pis-
täytyvät; nuoriso tuntuu jo enimmäkseen olevan
raitista.

Päihlyneimpiä on pian toinen soittoniekois-
ta, torpanmies Vasikkaniemen Iisakki ja hän ker-
too juttuja kuunteleville miehille. Hän on muu-
ten sangen liikkuva mies; on enimmäkseen soit-
tomatkoilla pitkin pitäjiä ja pistäytyy joskus kau-
poilla Pietarissa saakka. Paljon kehuu hän myös
olleensa herrojen parissa. Torppa saa tulla toi-
meen naisväen töillä.

Noilta matkoilta ovat myös kotoisin lukui-
sat seikkailut, joita kuulijat niin ahnaasti niele-
vät. Aiheet ovat suureksi osaksi molempain pää-
kaupunkien kapakoista ja laitaosilta, mutta onpa

lähempääkin. Hevoskaupat ja niissä tapahtuneet onnistuneet petkutukset herättävät yleistä ihastusta, etenkin kun jotkut kuulijoista aina väliin vakuuttavat juttuja tosiksi.

Kuuntelin toisella korvallani noita kertomuksia, kunnes eräs oikeusjuttu sai minut tarkkaavaiseksi. Iisakki, joka arvelematta asettui juttunsa sankariksi, kertoi viekkaasti silmää iskien seuraavaan tapaan:

Ei niitä kärkejä tarvitse pelätä, kun on herrojen kanssa vaan väleissä. Minäkin olin joutua pahaan pulaan, mutta pelastuinpas.

Markkinoilla olin vähän niinkuin pienessä tuulessa ja olikin juuri aisoissa se harmaa tamma, mikä ei tarvinnut muuta kuin että rekeen istahti, niin silloin se jo meni täyttä karkua. Tein juuri lähtöä ja puuhailin reen vieressä, kun siihen lähelle pysähtyi Sanperin Jaakko, kuuronpuoleinen, ruotsinvoittoinen mies. Piruko minun lie päähäni pistänyt, mutta kun se siinä tollotti, niin minä heitinkin ohjasperät sen kaulaan ja hyppäsin rekeen. —

Tamma porhalti matkaan, mies kaatui kuin tallukka ja laahasi hyvän matkan perässä, ennenkuin sain hevosen pysähtymään. Luulin minä jo miehen hirttäneeni, mutta eikös mitä; siinä se aikansa oikoili, nousi ylös, katsoi todistajat ja meni tiehensä.

Ja haasteen sain.

— Perhana, tuumasin minä, nyt se tuho tuli. Mutta eihän mitä. Minä puhuin herrassöödin-gille asian ja huomautin, että piti ajaa asia hyvästi, ja että, jos niinkuin selviää, niin kyllä minä ...

— Tjaa, meinaili se ensin, eihän se niin helppoa ole ... Mutta millainen mies se kantaja on, jaksakohan se valittaa?

— Eikös mitä, rutiköyhä se on ja kuuron sekainen vielä.

— Jaha, no yritetään sitten, eihän sitä voi tietää, miten käy, kun sillä on tietysti selvät todistajat.

Siihen se jäi. Ja kun sitten käräjillä esille huudetaan, niin selittää minun asianajajani, vähän noin hiljaisemmalla äänellä, että tämä kantaja on tullut vastaajan, minun, luokseni, että saisi minut, kun olin vähän hutikassa, tekemään jotain pahaa ja voisi sitten hakea kipurahoja. Tuomari — se taisi vähän tietää asioita — kysäsee: no Jaakko Sanper, onkos, ne nyt niin kun tämä tässä sanoo: — Silloin se hullu tokasi, että juu, kyllä se on niin.

— Jaha sanoi tuomari, menette ulos sitten.

Ällistynyt se oli Jaakko, mutta vielä se kummemman näköiseksi meni, kun tuomari julisti, että koska kantaja semmoisessa kiristysaikomuksessa on koko asian pannut toimeen, niin ei asia anna aihetta mihinkään toimenpiteisiin; olisi

oikeastaan sakotettava turhasta käräjänkäynnistä, mutta kun vastaaja ei vaadi sitä, niin pannaan juttu tasan.

Ei muuta kun minä rekeen ja pois, ja ihmettelemään se hölmö sinne jäi.

Eikä valitusta kuulunut. — —

Sellainen se oli kertomus, jota jännityksellä oli kuunneltu ja ihastuksen naurulla nyt palkittiin sankaria, joka tunnustetun neron itsetietoisuudella vielä lausui: kyllä se on hyvä olla väleissä niiden herrain kanssa. —

Vieressäni seisoivat toveri, jonka kanssa juuri olin väitellyt kansan oikeudentunnon. Käänähdin hänen puoleensa ja kysyin:

— No kuinka tämä sinun mielestäsi valaisee kansan oikeudentuntoa?

— Tämäkö, lausui hän hämmästyneenä. — Eihän tämä nyt kelpaa esimerkiksi. Ei taida olla tosi juttukaan, juopuneen lörpötystä.

— Tosi sen ei tarvitsekaan olla, vaikka tuntuvat nuo muutkin sen tuntevan, mutta valaisuna se on hyvä. Kansalla on aina jonkunmoinen oikeudentunto. Villikin tunnustaa päteviksi jostain heimon keskinäisiä sopimuksia. Mutta näiden oikeudentunnon on laki sokaissut.

— Laki? Kuule —!

— Niin laki; se on heistä herrain säätämä ansa, jonka suhteen on paras olla varuillansa.

Heidän oikeustajuntansa on turmeltunut, kun vuosisatoina vieraskieliset herrat ovat kruunun mahdollilla pakottaneet heitä noudattamaan usein heille vallan vieraita säännöksiä. Keskenään heillä kyllä on siveellisesti velvoittavat omat lait, mutta kun he joutuvat vieraan kanssa tekemisiin, katsovat he olevansa alueella, jossa kaikki keinot ovat luvalliset. Tämä pieni juttu valaisee juuri kuinka arveluttavassa asemassa kansan oikeustajunta on. Koko joukko varttuneita miehiä ihaillee ilmeistä roistoa, joka on osannut herrojen avulla edukseen käyttää herrojen mutkikkaita lakeja.

— Siinäköhän sitten vika olisikin . . . ?

— Siinä se on. Ymmärrätkö nyt, miksi tarvitsemme yleistä äänioikeutta. Yhteisesti säädettyä lakia valvoo yleinen oikeustajunta. Sitä ei pelätä eikä kierretä. Siihen on tosin pitkä matka. Mutta täytyyhän edes alkaa.

— Taidatpa olla oikeassa.

1904.

